

Тематичен фиш

ПРИЛОЖНО ПОЛЕ НА ХАРТАТА НА ОСНОВНИТЕ ПРАВА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Приложното поле на Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“) е дефинирано в член 51 от нея, който гласи:

„1. Разпоредбите на [Хартата] се отнасят за институциите, органите, службите и агенциите на Съюза при зачитане на принципа на субсидиарност, както и за държавите членки, единствено когато те прилагат правото на Съюза. В този смисъл те зачитат правата, спазват принципите и насърчават тяхното прилагане в съответствие със своите компетенции и при зачитане на предоставените в Договорите компетенц[ии] на Съюза.

2. [Хартата] не разширява приложното поле на правото на Съюза извън компетенциите на Съюза, не създава никакви нови компетенции или задачи за Съюза и не променя компетенциите и задачите, определени в Договорите“.

Що се отнася до актовете от правото на Съюза, в практиката си Съдът е упражнявал контрол за валидност на някои актове на вторичното право¹ от гледна точка на основните права и е уточнил, че някои актове като регламентите и директивите от правото на Съюза

¹ Вж. по-специално решения [от 8 април 2014 г., Digital Rights Ireland и др. \(C-293/12 и C-594/12, EU:C:2014:238](#), т. 69), [от 15 февруари 2016 г., N. \(C-601/15 PPU, EU:C:2016:84](#), т. 82), [от 21 декември 2016 г., Associazione Italia Nostra Onlus \(C-444/15, EU:C:2016:978](#), т. 63 и 64), [от 5 юли 2017 г., Fries \(C-190/16, EU:C:2017:513](#), т. 80), [от 29 май 2018 г., Liga van Moskeeën en Islamitische Organisaties Provincie Antwerpen и др. \(C-426/16, EU:C:2018:335](#), т. 80 и 84), [от 14 май 2019 г., M и др. \(Отнемане на статута на бежанец\) \(C-391/16, C-77/17 и C-78/17, EU:C:2019:403](#), т. 112), и [от 16 юли 2020 г., Facebook Ireland и Schrems \(C-311/18, EU:C:2020:559](#), т. 149 и 199).

трябва задължително да се тълкуват в светлината на основните права². Също така Съюзът не би могъл да сключи международно споразумение, което би било несъвместимо с тези права³.

Що се отнася до държавите членки, по много преюдициални запитвания Съдът се е произнасял относно понятието „прилагане на правото на Съюза“, като в частност е разработил списък с критерии, въз основа на които може да се определи дали дадена национална правна уредба попада в обхвата на това понятие.

I. Прилагане на Хартата към институциите, органите, службите и агенциите на Съюза

Решение от 20 септ ември 2016 г. (голям съст ав), Ledra Advertising/Комисия и ЕЦБ (C-8/15 P—C-10/15 P, EU:C:2016:701)

Република Кипър, чиято парична единица е еврото, отправя искане за финансова помощ от Европейския механизъм за стабилност (ЕМС)⁴ поради затрудненията, изпитани от някои установени в тази държава членка банки в началото на 2012 г. Помощта е трябвало да бъде предоставена в рамките на програма за макроикономически корекции, която е трябвало да бъде конкретизирана в меморандум за разбирателство, договорен в частност от Комисията от името на ЕМС. Меморандумът е подписан на 26 април 2013 г. от Република Кипър и ЕМС⁵. Тогава жалбоподателите в главното производство — притежатели на депозити в установени в Кипър банки, подават жалби до Общия съд, с които искат, от една страна, отмяна на някои точки от меморандума, и от друга, обезщетение за вредите, които смятат, че са претърпели. Според тях тези вреди са последица от включването на спорните точки в меморандума за разбирателство и от нарушение от страна на Комисията на задължението ѝ да следи за съответствието на меморандума с правото на Съюза, и по-конкретно с член 17 („Право на собственост“), параграф 1 от Хартата. Общият съд обявява жалбите им за частично недопустими и частично неоснователни, поради което жалбоподателите обжалват решението му пред Съда.

2 Вж. по-специално решенията [от 20 май 2003 г., Österreichischer Rundfunk и др. \(C-465/00, C-138/01 и C-139/01, EU:C:2003:294](#), т. 68 и сл.), [от 4 март 2010 г., Chakroun \(C-578/08, EU:C:2010:117](#), т. 44 и сл.), [от 13 май 2014 г., Google Spain и Google \(C-131/12, EU:C:2014:317](#), т. 68 и сл.), [от 11 септември 2014 г., А \(C-112/13, EU:C:2014:2195](#), т. 51 и сл.), [от 6 октомври 2015 г., Orizzonte Salute \(C-61/14, EU:C:2015:655](#), т. 49 и сл.), [от 6 октомври 2015 г., Schrems \(C-362/14, EU:C:2015:650](#), т. 38 и сл.), и [от 21 декември 2016 г., Tele2 Sverige и Watson и др. \(C-203/15 и C-698/15, EU:C:2016:970](#), т. 91 и сл.).

3 Вж. становище 1/15 (Споразумение ЕС-Канада за PNR данните) от 26 юли 2017 г. (EU:C:2017:592).

4 На 2 февруари 2012 г. в Брюксел (Белгия) е сключен Договорът за създаване на Европейския механизъм за стабилност между Кралство Белгия, Федерална република Германия, Република Естония, Ирландия, Република Гърция, Кралство Испания, Френската република, Италианската република, Република Кипър, Великото херцогство Люксембург, Република Малта, Кралство Нидерландия, Република Австрия, Португалската република, Република Словения, Словашката република и Република Финландия. Договорът влиза в сила на 27 септември 2012 г.

5 Меморандум за разбирателство относно специфичните условия на икономическата политика, сключен между Република Кипър и Европейския механизъм за стабилност (ЕМС) на 26 април 2013 г. (наричан по-нататък „Меморандумът за разбирателство от 26 април 2013 г.“)

По въпроса дали Хартата се прилага към този случай, Съдът подчертава, че макар държавите членки да не прилагат правото на Съюза в контекста на Договора за създаване на ЕМС, поради което Хартата не се отнася до тях в този контекст, Хартата все пак се отнася до институциите на Съюза, включително когато те действат извън правната рамка на Съюза.

Съдът добавя, че при приемането на меморандум за разбирателство като този от 26 април 2013 г. Комисията е длъжна — по силата на член 17, параграф 1 ДЕС, който ѝ възлага общата мисия да наблюдава прилагането на правото на Съюза, както и по силата на член 13, параграфи 3 и 4 от Договора за създаване на ЕМС, който я задължава да следи за съвместимостта с правото на Съюза на сключваните от ЕМС меморандуми за разбирателство — да осигури съответствието на подобен меморандум с основните права, гарантирани от Хартата. Затова Съдът заключава, че в случая във връзка с исканията за обезщетение за вреди трябва да разгледа въпроса дали при приемането на меморандума за разбирателство от 26 април 2013 г. Комисията е допринесла за извършването на достатъчно съществено нарушение на правото на собственост на жалбоподателите по смисъла на член 17, параграф 1 от Хартата (т. 67 и 68)⁶.

II. Прилагане на Хартата към държавите членки: понятието „прилагане на правото на Съюза“

1. Приложими принципи

Решение от 26 февруари 2013 г. (голям съст ав), Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105)

Делото в главното производство се води по внесен от Åklagaren (шведската прокуратура) обвинителен акт срещу г-н Åkerberg Fransson за тежка данъчна измама. Той е обвинен в това, че в данъчните си декларации за 2004 г. и 2005 г. е предоставил невярна информация, с което е причинил загуба на бюджетни приходи от данъка върху доходите и данъка върху добавената стойност (ДДС). Обвинен е и за това, че не е подал декларации за осигурителните вноски за сметка на работодателя за референтните периоди през октомври 2004 г. и октомври 2005 г., което води до загуби за осигурителните институции.

За тези две данъчни години данъчната администрация налага на г-н Åkerberg Fransson няколко глоби, съответно във връзка с данъка върху доходите от търговската му дейност, във връзка с ДДС и във връзка с осигурителните вноски за сметка на работодателя. Върху тези глоби се начисляват лихви и същите не са оспорени пред административните съдилища. Те са наложени заради същите деяния, изразяващи се в деклариране на невярна информация, заради което се води и наказателното производство.

⁶ Това решение е представено в Годишния доклад за 2016 г., стр. 69.

Ето защо запитващата юрисдикция си поставя въпроса трябва ли да прекрати наказателното производство срещу г-н Åkerberg Fransson, тъй като в друго производство вече му е наложено наказание за същите деяния, което би могло да се разглежда като нарушение на забраната за повторно наказване по член 4 от Протокол № 7 към Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи и по член 50 от Хартата. Затова тази юрисдикция поставя на Съда въпроса дали принципът *ne bis in idem*, прогласен в член 50 от Хартата, допуска воденето на наказателно производство срещу подсъдимия за престъпление срещу данъчната и осигурителната система, когато на същия вече е наложена данъчна санкция за същите деяния, изразяващи се в деклариране на невярна информация.

Анализирайки въпроса за компетентността си, Съдът най-напред припомня, че приложното поле на Хартата спрямо дейността на държавите членки е определено в член 51, параграф 1 от същата, съгласно който разпоредбите на Хартата се отнасят за държавите членки единствено когато те прилагат правото на Съюза. В това отношение той постановява, че основните права, гарантирани в правния ред на Съюза, трябва да се прилагат във всички случаи, уредени от правото на Съюза, но не и извън тези случаи. Съдът подчертава, че поради тази причина не може да преценява с оглед на Хартата национална правна уредба, която не попада в обхвата на правото на Съюза. Обратно, когато такава уредба попада в обхвата на правото на Съюза, във връзка с преюдициалното запитване Съдът трябва да даде всички насоки за тълкуване, необходими на националната юрисдикция, за да прецени съобразена ли е тази правна уредба с основните права, чието спазване гарантира Съдът (т. 17—23)⁷.

В конкретния случай Съдът отбелязва, че данъчните санкции и наказателното преследване, които са били или са насочени срещу г-н Åkerberg Fransson, отчасти са свързани с неизпълнение на задълженията му за деклариране за целите на ДДС. Съдът приема, от една страна, че от член 2, член 250, параграф 1 и член 273 от Директива 2006/112⁸ и от член 4, параграф 3 ДЕС следва, че всяка държава членка има задължение да вземе всички законодателни и административни мерки, с които може да се гарантира събирането на целия дължим на нейната територия ДДС и да се предотвратят измамите. От друга страна, той констатира, че член 325 ДФЕС задължава държавите членки да се борят с незаконната дейност, която засяга финансовите интереси на Съюза, като приемат възпиращи и ефикасни мерки, и във връзка с това отбелязва, че съгласно член 2, параграф 1 от Решение 2007/436⁹ собствените ресурси на Съюза включват приходите, получени от прилагането на унифицирана ставка към хармонизираната основа на ДДС, определена според правилата на Съюза. Оттук Съдът стига до извода, че данъчните санкции и наказателното преследване за престъпления против данъчната и осигурителната система като тези, които са били или са насочени срещу г-н Åkerberg Fransson поради предоставената невярна информация за целите на ДДС, представляват прилагане на член 2, член 250, параграф 1 и член 273 от Директива 2006/112 и на член 325 ДФЕС, и следователно на правото на Съюза по смисъла на член 51, параграф 1

⁷ Това решение е представено в Годишния доклад за 2013 г., стр. 16.

⁸ Директива 2006/112/ЕО на Съвета от 28 ноември 2006 година относно общата система на данъка върху добавената стойност (ОВ L 347, 2006 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 9, том 3, стр. 7).

⁹ Решение 2007/436/ЕО, Евратом на Съвета от 7 юни 2007 година относно системата на собствените ресурси на Европейските общности (ОВ L 163, 2007 г., стр. 17).

от Хартата. Затова Съдът приема, че е компетентен да отговори на поставените преюдициални въпроси и да даде всички насоки за тълкуване, необходими на запитващата юрисдикция, за да прецени дали националната правна уредба е съобразена с принципа *ne bis in idem*, закрепен в член 50 от Хартата (т. 24—27 и 31).

Решение от 10 юли 2014 г., Julián Hernández и др. (C-198/13, EU:C:2014:2055)

Преюдициалното запитване е отправено в рамките на спор между седем работници, от една страна, и неплатежоспособните им работодатели и испанската държава, от друга, във връзка с изплащането на дължимите на тези работници трудови възнаграждения след обявяването на уволнението им за нищожно от националния съд.

В съответствие с приложимата в случая испанска правна уредба работодателят може да поиска от испанската държава да изплаща възнагражденията с настъпил падеж по време на производството за отмяна на уволнение след изтичането на 60 работни дни от датата на предявяване на иска за отмяна. Когато работодателят не е изплатил тези възнаграждения и е във временна неплатежоспособност, засегнатият работник или служител може чрез законна суброгация да поиска пряко от тази държава членка да му изплати посочените възнаграждения.

Запитващата юрисдикция иска да установи дали тази правна уредба попада в приложното поле на Директива 2008/94¹⁰ и дали член 20 („Равенство пред закона“) от Хартата допуска такава правна уредба, при положение че тя се прилага само в случай на незаконно уволнение, но не и в случай на нищожно уволнение.

Съдът най-напред припомня, видно от разясненията относно член 51 от Хартата, които съгласно член 52, параграф 7 от нея се вземат надлежно под внимание, че понятието прилагане, предвидено в член 51, потвърждава практиката на Съда, утвърдена още преди влизането в сила на Хартата, съгласно която задължението да се зачитат основните права, гарантирани в правния ред на Съюза, обвързва държавите членки единствено когато те действат в приложното поле на правото на Съюза. Освен това Съдът посочва, че вече е приел, че основните права на Съюза са неприложими в случай, че разпоредбите на Съюза в съответната област не възлагат каквото и да било конкретно задължение на държавите членки във връзка с този случай. Той също уточнява, че само по себе си обстоятелството, че националната мярка попада в област, в която Съюзът има компетенции, не би могло да я причисли към приложното поле на правото на Съюза и следователно да доведе до прилагане на Хартата. По-нататък той посочва, че за да се установи дали дадена национална мярка е свързана с прилагането на правото на Съюза по смисъла на член 51, параграф 1 от Хартата, следва наред с други обстоятелства да се провери дали предназначението на разглежданата национална правна уредба е да се приложи разпоредба от правото на Съюза, от какво естество е тази правна уредба и дали нейните цели са различни от следваните от правото на Съюза, въпреки че тя може косвено да му

¹⁰ Директива 2008/94/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2008 година относно закрилата на работниците и служителите в случай на неплатежоспособност на техния работодател (ОВ L 283, 2008 г., стр. 36).

влияе, и дали в правото на Съюза съществува конкретна уредба на съответната материя или уредба, която може да ѝ влияе (т. 35—37).

В конкретния случай Съдът в частност разглежда критерия дали националната мярка преследва някоя от целите на съответната директива. В това отношение той постановява, че от характеристиките на разглежданата в главното производство уредба следва, че нейната цел не е да се гарантира минималната закрила на работниците и служителите в случай на неплатежоспособност на работодателя по Директива 2008/94, а да се осигури обезщетение от испанската държава за вредоносните последици от продължителността на съдопроизводството над 60 работни дни. Освен това Съдът отбелязва, че само по себе си обстоятелството, че разглежданата в главното производство правна уредба попада в област, в която Съюзът има компетенции съгласно член 153, параграф 2 ДФЕС, не би могло да доведе до прилагане на Хартата. Затова той заключава, че от всички разгледани обстоятелства следва, че не може да се приеме, че с въпросната правна уредба се прилага правото на Съюза по смисъла на член 51, параграф 1 от Хартата и съответно тази уредба не може да се изследва с оглед на гаранциите по Хартата, и по-специално на член 20 от нея (т. 38—41, 46, 48 и 49 и диспозитивът)¹¹.

2. Критерии за преценка дали е налице национална мярка, с която „се прилага правото на Съюза“

2.1. Правото на Съюза възлага на държавите членки едно или няколко конкретни задължения или националното правоотношение попада в обхвата на конкретна уредба от правото на Съюза

2.1.1. Показателни примери от съдебната практика

Решение от 6 март 2014 г., Siragusa (C-206/13, EU:C:2014:126)

Жалбоподателят — собственик на имот в границите на територия, защитена съгласно нормативната уредба за опазване на ландшафта, извършва без разрешение строителни работи, които увеличават площта на имота. Тъй като тази категория строежи не могат да се разрешават със задна дата, Soprintendenza Beni Culturali e Ambientali di Palermo (дирекция „Паметници на културата и на околната среда“, Палермо, Италия) издава заповед за възстановяване на първоначалното състояние на имота, което предполага отстраняване на всички незаконни строежи.

Сезирана с жалба против тази заповед, запитващата юрисдикция иска да установи по-специално дали приложимата национална правна уредба, която презумптивно изключва възможността да се установи съвместимостта на дадена категория строежи със защитата на ландшафта и като санкция предвижда разрушаването им, не представлява необосновано и непропорционално ограничаване на гарантираното с член 17 от Хартата право на собственост.

¹¹ Това решение е представено в Годишния доклад за 2014 г., стр. 14.

При преценката дали преюдициалният въпрос е от неговата компетентност Съдът отбелязва, че понятието „прилагане на правото на Съюза“ по смисъла на член 51 от Хартата предполага съществуването на известна степен на връзка, надхвърляща сходството между разглежданите области или непрякото въздействие на една от областите върху другата. Съдът добавя, че за да се установи дали дадена национална уредба е свързана с прилагането на правото на Съюза по смисъла на член 51 от Хартата, следва наред с други обстоятелства да се провери дали предназначението на уредбата е да се приложи разпоредба от правото на Съюза, от какво естество е тази уредба и дали нейните цели са различни от следваните от правото на Съюза, въпреки че тя може косвено да му влияе, и дали в правото на Съюза съществува конкретна уредба на съответната материя или уредба, която може да ѝ влияе (т. 24 и 25).

В конкретния случай Съдът прилага няколко от така изложените критерии, за да приеме, че запитването не е от неговата компетентност. Всъщност той констатира, че посочените от запитващата юрисдикция разпоредби от правото на Съюза не възлагат каквото и да било задължение на държавите членки във връзка с разглежданото в главното производство правоотношение. Освен това той посочва, че целите на съответните уредби, на правото на Съюза и на разглежданата национална правна уредба, не са едни и същи. Накрая той отбелязва, че с разпоредбите на приложимата национална правна уредба не се прилагат норми от правото на Съюза, и заключава, че не е от компетентността му да отговори на въпроса на Tribunale amministrativo regionale per la Sicilia (Областен административен съд Сицилия, Италия) (т. 26—33 и диспозитивът).

Решение от 21 декември 2011 г. (голям съст ав), N. S. и др. (С-411/10 и С-493/10, EU:C:2011:865)

Спорът в главното производство засяга няколко граждани на трети страни, подали молби за убежище в Обединеното кралство или в Ирландия, но преминали преди това през Гърция. Те оспорват решенията за прехвърлянето им в Гърция, държавата членка, която по принцип е компетентна да разгледа молбите им за убежище съгласно Регламент № 343/2003¹² (по-нататък „Регламент „Дъблин II“). Всъщност те поддържат, че евентуалното им прехвърляне би представлявало нарушение на основните им права или че процедурите и условията в Гърция за търсещите убежище лица са неподходящи, поради което държавата членка, на чиято територия се намират понастоящем, е длъжна да упражни правото си по член 3, параграф 2 от Регламента „Дъблин II“ да поеме отговорността за разглеждането и вземането на решение по молбите им за убежище.

Това дело повдига в частност два въпроса за приложното поле на Хартата.

Така, на първо място, Съдът се произнася по въпроса дали решението на държава членка по член 3, параграф 2 от Регламента „Дъблин II“ да разгледа ли молба за убежище, която не спада към нейните отговорности съгласно посочените в глава III от Регламента критерии, попада в приложното поле на правото на Съюза за целите на член 6 ДЕС и/или

¹² Регламент (ЕО) № 343/2003 на Съвета от 18 февруари 2003 година за установяване на критерии и механизми за определяне на държава членка, компетентна за разглеждането на молба за убежище, която е подадена в една от държавите членки от гражданин на трета страна (ОВ L 50, 2003 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 56).

на член 51 от Хартата. В това отношение Съдът подчертава, че член 3, параграф 2 от Регламента „Дъблин II“ предоставя на държавите членки дискреционно правомощие, което е неразделна част от общата европейска система за убежище, предвидена в Договора за функционирането на ЕС и подробно уредена от законодателя на Съюза. Това дискреционно правомощие трябва да се упражнява при спазване на останалите разпоредби на посочения регламент. Освен това държавата членка, която реши да разгледа сама определена молба за убежище, от този момент е компетентната държава членка по смисъла на Регламента „Дъблин II“ и в тези случаи трябва да уведоми останалите държави членки, които имат отношение към съответната молба за убежище. Затова според Съда трябва да се приеме, че държавата членка, която упражнява това дискреционно правомощие по член 3, параграф 2 от Регламента „Дъблин II“, прилага правото на Съюза по смисъла на член 51, параграф 1 от Хартата (т. 55 и 65—69 и т. 1 от диспозитива).

На второ място, доколкото някои от преюдициалните въпроси са поставени във връзка със задълженията на Обединеното кралство в областта на защитата на лицата, за които се прилага Регламентът „Дъблин II“, възниква необходимост да се прецени дали съобразяването на Протокол № 30¹³ относно прилагането на Хартата към Република Полша и към Обединеното кралство има отражение върху отговорите на тези въпроси. Съдът приема, че няма отражение. За да стигне до този извод, той подчертава, че видно от член 1 от Протокола, същият не поставя под съмнение действието на Хартата по отношение на Обединеното кралство и Полша, което се потвърждава и от трето и шесто съображение от него. При това положение Съдът постановява, че член 1, параграф 1 от Протокол № 30 допълва член 51 от Хартата и няма за цел да освободи Република Полша или Обединеното кралство от задължението да спазват разпоредбите на Хартата, нито пък да осуети възможността съдилищата на тези държави да упражняват контрол за спазването на посочените разпоредби (т. 116, 119, 120, 122 и т. 4 от диспозитива)¹⁴.

Решение от 19 ноември 2019 г. (голям съст ав), А. К. и др. (Независимост на дисциплинарнат а колегия на Върховния съд) (С-585/18, С-624/18 и С-625/18, ЕУ:С:2019:982)

В споровете, разглеждани в главните производства, трима полски съдии, от Върховния административен съд и от Върховния съд, се оплакват от предсрочното си пенсиониране, за което е взето решение в съответствие с нова национална законодателна уредба. В подкрепа на исканията си пред Колегията по трудови и социалноосигурителни спорове на Sąd Najwyższy (Върховен съд, Полша) те в частност изтъкват, че предсрочното пенсиониране нарушава член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС и член 47 от Хартата, както и Директива 2000/78¹⁵. Въпреки че вследствие на изменение в тази законодателна уредба засегнатите страни са останали или са възстановени на своята длъжност, запитващата юрисдикция намира, че с това не отпада стоящият пред нея проблем от

¹³ Протокол (№ 30) относно прилагането на Хартата на основните права на Европейския съюз към Полша и към Обединеното кралство (ОВ С 83, 2010 г., стр. 313) (наричан по-нататък „Протокол №30“).

¹⁴ Това решение е представено в Годишния доклад за 2011 г., стр. 61.

¹⁵ Директива 2000/78/ЕО на Съвета от 27 ноември 2000 година за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите (ОВ L 303, 2000 г., стр. 16; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 6, стр. 7).

процесуално естество. Всъщност, макар че по вида си разглежданите спорове са принципно подсъдни на новосъздадената дисциплинарна колегия на Върховния съд, запитващата юрисдикция се пита дали поради съмненията в независимостта на тази колегия не би трябвало да остави без приложение националните норми за подсъдността и в такъв случай самата тя да реши тези спорове.

В този контекст запитващата юрисдикция по-специално поставя на Съда въпроса дали член 2 ДЕС и член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС, както и член 47 от Хартата трябва да се тълкуват в смисъл, че колегия на върховен съд на държава членка като посочената дисциплинарна колегия отговаря на изискванията за независимост и безпристрастност, наложени от тези разпоредби на правото на Съюза, като се имат предвид условията, при които е съставена и при които са назначени членовете ѝ.

Преди да отговори на въпроса по същество, Съдът се произнася относно собствената си компетентност и проверява дали разглежданите в главните производства национални разпоредби транспонират правото на Съюза и съответно дали с оглед на това попадат в приложното поле на Хартата.

По въпроса относно приложното поле на Хартата Съдът подчертава, че в случая засегнатите страни твърдят нарушения на забраната за дискриминация по възраст в областта на заетостта, предвидена в Директива 2000/78, член 9 от която потвърждава правото на ефективни правни средства за защита. На това основание той стига до извода, че по посочените дела става дума за случаи, уредени от правото на Съюза. Всъщност повдигнатият въпрос има отношение към това дали националният орган, който по принцип е компетентен да разгледа даден спор, в който правен субект се позовава на права, които черпи от правото на Съюза, отговаря на изискванията, произтичащи от правото на ефективна съдебна защита, гарантирано с член 47 от Хартата и член 9, параграф 1 от Директива 2000/78.

Освен това, що се отнася до приложното поле на член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС, Съдът припомня, че тази разпоредба цели да гарантира ефективна съдебна защита в „областите, обхванати от правото на Съюза“, независимо от случаите, в които държавите членки прилагат това право по смисъла на член 51, параграф 1 от Хартата.

Накрая, Съдът добавя, че Протокол № 30 относно прилагането на Хартата към Полша и към Обединеното кралство също не поставя под съмнение приложимостта на Хартата в Полша и няма за цел да освободи Полша от задължението да спазва разпоредбите на Хартата (т. 78—85 и 100).

Решение от 19 ноември 2019 г. (голям съст ав), TSN и АКТ (С-609/17 и С-610/17, EU:C:2019:981)

Работниците, които са страни по посочените дела, имат право съгласно колективния трудов договор, приложим за съответния сектор на дейност, на платен годишен отпуск над минималния период от четири седмици, предвиден в член 7, параграф 1 от Директива

2003/88¹⁶, а именно седем седмици (дело TSN, C-609/17) и пет седмици (дело АКТ, C-610/17). Тъй като тези работници са били нетрудоспособни поради заболяване по време на платения си годишен отпуск, те искат от работодателите си да прехвърлят частта от годишния отпуск, по отношение на която не са могли да упражнят предоставеното им право. Посочените работодатели обаче отхвърлят молбите им в частта относно правото на платен годишен отпуск над предвидения в Директива 2003/88 минимален отпуск от четири седмици.

Сезиран със споровете, Tuotuoimioistuin (Съд по трудови спорове, Финландия) иска по-специално да установи дали член 31 („Справедливи и равни условия на труд“), параграф 2 от Хартата, уреждащ правото на платен годишен отпуск, допуска национални разпоредби и колективни трудови договори, които предвиждат предоставянето на определен брой дни платен годишен отпуск над минималния период от четири седмици, предвиден в Директива 2003/88, като същевременно изключват възможността за прехвърляне на тези дни отпуск поради заболяване.

Произнасяйки се по въпроса дали такъв вид уредба попадат в приложното поле на Хартата, Съдът най-напред припомня, че във връзка с дейността на държавите членки разпоредбите на Хартата се отнасят за тях единствено когато те прилагат правото на Съюза. След това посочва, че сам по себе си фактът, че вътрешни мерки попадат в област, в която Съюзът има компетенции, не би могъл да ги причисли към приложното поле на правото на Съюза и да доведе до прилагане на Хартата.

В това отношение Съдът подчертава, че Директива 2003/88, приета на основание член 137, параграф 2 ЕО, понастоящем член 153, параграф 2 ДФЕС, определя само минималните изисквания за безопасност и здраве при организацията на работното време. Съгласно член 153, параграф 4 ДФЕС тези минимални изисквания не са пречка дадена държава членка да запази или въведе по-строги предпазни мерки, съвместими с Договорите. Ето защо според Съда при упражняване на запазената си компетентност в областта на социалната политика държавите членки са свободни да приемат такива по-строги норми от тези, които са предмет на намеса на законодателя на Съюза, при условие че те не са в противоречие със съгласуваността на тази намеса.

Така Съдът приема, че когато държавите членки предоставят или позволяват на социалните партньори да предоставят право на платен годишен отпуск над минималната продължителност от четири седмици, предвидена в Директива 2003/88, такова право, както и условията за евентуално прехвърляне на това право при заболяване по време на отпуска попадат в обхвата на упражняването на запазената компетентност на държавите членки, без да бъдат регулирани от посочената директива. Когато обаче разпоредбите на правото на Съюза в съответната област не уреждат определен аспект и не възлагат на държавите членки конкретни задължения по отношение на дадено положение, приеманата от държавата членка национална правна уредба по отношение на този аспект е извън приложното поле на Хартата. Поради това Съдът заключава, че като е приела такава уредба или е разрешила сключването на колективни трудови договори като

¹⁶ Директива 2003/88/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 ноември 2003 година относно някои аспекти на организацията на работното време (ОВ L 299, 2003 г., стр. 9; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 7, стр. 3).

разглежданите в главните производства, държавата членка не прилага тази директива по смисъла на член 51, параграф 1 от Хартата, и поради това по-специално член 31, параграф 2 от нея не намира приложение (т. 42—55).

Решение от 1 декември 2016 г., Daouidi (C-395/15, EU:C:2016:917)

В главното производство по това дело ищецът оспорва уволнението си. Всъщност той е дисциплинарно уволнен, въпреки че вследствие от трудова злополука е бил в състояние на временна нетрудоспособност с неизвестна продължителност. Затова той сезира Juzgado de lo Social no 33 de Barcelona (Съд по социалноправни спорове № 33, Барселона, Испания), като главното му искане е уволнението му да бъде обявено за нищожно.

Тази юрисдикция посочва, че съществуват достатъчно основания да се приеме, че истинският мотив за уволнението на ищеца е настъпилата в резултат на претърпяната трудова злополука нетрудоспособност. Затова тя иска да установи дали такова уволнение не противоречи на правото на Съюза, доколкото нарушава принципа на недопускане на дискриминация, правото на защита срещу всяка форма на неоснователно уволнение, правото на справедливи и равни условия на труд, правото на достъп до обезщетения за социална сигурност и правото на закрила на здравето, предвидени съответно в член 21, параграф 1, членове 30 и 31, член 34, параграф 1 и член 35 от Хартата.

Съдът припомня, че съгласно постоянната съдебна практика, когато дадено правоотношение не попада в приложното поле на правото на Съюза, Съдът няма компетентност да го разгледа и евентуално посочените разпоредби на Хартата сами по себе си не биха могли да учредят такава компетентност. В това отношение Съдът отбелязва налагащата се констатация, че на този етап от развитието на главното производство не е установено разглежданото правоотношение да попада в приложното поле на други разпоредби от правото на Съюза освен на тези от Хартата. Според Съда, що се отнася в частност до Директива 2000/78¹⁷, фактът, че в резултат на трудова злополука дадено лице е в положение на временна нетрудоспособност с неопределена продължителност по смисъла на националното право, сам по себе си не означава, че ограничението на трудоспособността на това лице може да се квалифицира като „трайно“ по смисъла на визираното в Директивата понятие за „увреждане“. В конкретния случай Съдът заключава, че не е от компетентността му да отговори на поставения въпрос (т. 63, 64, 65 и 68).

Решение от 16 май 2017 г. (голям съст ав), Berlioz Investment Fund (C-682/15, EU:C:2017:373)

Главното производство се води по спор между дружеството Berlioz Investment Fund и директора на люксембургската администрация, отговаряща за преките данъци, по повод на наложената от последния на това дружество имуществена санкция поради отказа на същото да отговори на искане за информация в рамките на обмен на информация с

¹⁷ Директива 2000/78/ЕО на Съвета от 27 ноември 2000 година за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите (ОВ L 303, 2000 г., стр. 16; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 6, стр. 7).

френската данъчна администрация. Всъщност жалбоподателят отговаря частично на това искане за информация, тъй като решава, че останалите поискани сведения не са значими по смисъла на Директива 2011/16¹⁸ за целите на преценката дали разпределените от френското му дъщерно дружество дивиденди подлежат на облагане при източника, във връзка с което се извършва проверката на френската данъчна администрация. Поради частичния му отговор директорът на люксембургската администрация, отговаряща за преките данъци, му налага административна глоба съгласно люксембургския закон.

Тогава жалбоподателят сезира Tribunal administratif (Първоинстанционен административен съд, Люксембург) с искане да провери основателността на акта, с който му се разпорежда да съобщи поисканите сведения. Посоченият съд постановява, че жалбата с искане за изменение на акта, разглеждана в главното производство, е частично основателна и намалява имуществената санкция, но отхвърля я в останалата част, като отбелязва, че няма основание да се произнесе по субсидиарното искане за отмяна. След това жалбоподателят подава въззивна жалба пред Cour administrative (Апелативен административен съд, Люксембург), като поддържа, че основаният на люксембургския закон отказ на първоинстанционния административен съд да провери дали разпореждането е било основателно накърнява правото му на ефективна съдебна защита, гарантирано в член 6, точка 1 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи (по-нататък „ЕКПЧ“).

Тъй като приема, че може да се наложи да вземе предвид член 47 от Хартата, разпорежда, отразяваща правото по член 6, точка 1 от ЕКПЧ, за целите на прилагането на Хартата запитващата юрисдикция иска в частност да установи дали държавата членка прилага правото на Съюза по смисъла на член 51 от Хартата, когато предвижда в законодателството си имуществена санкция за административен субект, който отказва да предостави информация в рамките на обмен на информация между данъчни органи, основан по-специално на разпоредбите на Директива 2011/16.

Съдът приема, че следва да се установи дали национална мярка, която предвижда такава санкция, може да бъде счетена за прилагане на правото на Съюза. За тази цел той отбелязва, че Директива 2011/16 възлага на държавите членки някои задължения. По-специално посочва, че член 5 от въпросната директива предвижда, че запитаният орган предоставя на запитващия орган определена информация. В допълнение Съдът посочва, че съгласно член 18 („Задължения“) от Директива 2011/16 запитаната държава членка използва своите средства за събиране на информация, за да получи исканата информация. Освен това според Съда съгласно член 22, параграф 1, буква в) от Директива 2011/16 държавите членки са длъжни да вземат мерките, необходими за осигуряване на безпрепятственото прилагане на процедурите за административно сътрудничество, предвидени в тази директива. Затова той постановява, че едновременно със споменаването на средствата за събиране на информация, предвидени от националното право, Директива 2011/16 задължава държавите членки да вземат мерките, необходими за получаване на поисканата информация, за да изпълнят задълженията си във връзка с обмена на сведения. В това отношение той приема, че обстоятелството, че Директива

¹⁸ Директива 2011/16/ЕС на Съвета от 15 февруари 2011 година относно административното сътрудничество в областта на данъчното облагане и за отмяна на Директива 77/799/ЕИО (ОВ L 64, 2011 г., стр. 1).

2011/16 не предвижда изрично налагането на санкции, не е пречка да се приеме, че тези санкции попадат в рамките на прилагането на цитираната директива и следователно в приложното поле на правото на Съюза. Ето защо той заключава, че член 51, параграф 1 от Хартата трябва да се тълкува в смисъл, че държава членка прилага правото на Съюза по смисъла на посочената разпоредба, и следователно Хартата е приложима, когато тази държава членка предвижда в законодателството си имуществена санкция за административен субект, който отказва да предостави информация в рамките на обмен между данъчни органи, основан по-специално на разпоредбите на Директива 2011/16 (т. 32—42 и т. 1 от диспозитива).

Решение от 13 юни 2017 г. (голям съст ав), Florescu и др. (C-258/14, EU:C:2017:448)

Жалбоподателите в главното производство по това дело са румънски магистрати, които извършват и дейност като университетски преподаватели. След повече от 30 години работа като магистрати те се пенсионирали и получават пенсия, която съгласно действащия към онзи момент национален закон са могли да кумулират с доходите си от преподавателска дейност. В контекста на икономическата криза обаче е приет нов закон, който забранява това кумулиране. Curtea Constituțională (Конституционен съд, Румъния) обявява закона за конституционносъобразен. Жалбоподателите подават жалба против решението за спиране на изплащането на пенсиите им, като поддържат, че новият закон противоречи на правото на Съюза, и в частност на разпоредбите на Договора ЕС и Хартата. Жалбата им е отхвърлена на първа и втора инстанция, след което те подават ревизионна жалба пред запитващата юрисдикция. В този контекст последната отправя запитване до Съда дали член 6 ДЕС и член 17 („Право на собственост“) от Хартата допускат подобно национално законодателство, което предвижда забрана нетният размер на пенсията да се кумулира с доходите от дейности, упражнявани в публични институции, когато размерът на пенсията надхвърля размера на brutната средна заплата за страната, която е послужила като основа за съставяне на бюджета на държавното обществено осигуряване.

Преди да отговори по същество на въпроса на запитващата юрисдикция, Съдът най-напред проверява дали може да се приеме, че с такова национално законодателство се прилага правото на Съюза, за да определи дали Хартата изобщо се прилага по отношение на спора в главното производство.

В това отношение той отбелязва, че както посочва запитващата юрисдикция, въпросният закон е приет, за да може Румъния да се съобрази с ангажиментите, които е поела към Съюза за прилагането на икономическа програма, позволяваща ѝ да ползва механизма за финансова подкрепа за платежния баланс, и които са договорени в меморандум за разбирателство¹⁹. Сред условията, съдържащи се в меморандума за разбирателство, се предвижда намаляване на разходите за заплати в публичния сектор, както и — с цел дългосрочно подобряване на публичните финанси — реформа на основните параметри на пенсионната система. Затова Съдът констатира, че разпоредбата за забрана на разглежданото в главното производство кумулиране, която преследва едновременно

¹⁹ Меморандум за разбирателство между Европейската общност и Румъния, подписан в Букурещ и в Брюксел на 23 юни 2009 г.

двете упоменати цели, служи за изпълнението на задълженията, поети от Румъния в меморандума за разбирателство, който е част от правото на Съюза. Всъщност правното основание на този меморандум е член 143 ДФЕС, който предоставя на Съюза компетентност да предостави взаимопомощ на държава членка, чиято парична единица не е еврото и която изпитва затруднения или е сериозно заплашена от затруднения по отношение на платежния си баланс (т. 31, 45 и 47).

Съдът добавя, че наистина меморандумът за разбирателство оставя свобода на действие на Румъния при определянето на мерките, които водят в най-голяма степен до спазване на посочените ангажименти. От една страна обаче, когато държава членка приема мерки в рамките на правото на преценка, което ѝ е предоставено с акт на правото на Съюза, трябва да се приеме, че тя прилага правото на Съюза по смисъла на член 51, параграф 1 от Хартата. От друга страна, целите, поставени в член 3, параграф 5 от Решение 2009/459²⁰, както и целите, поставени в меморандума за разбирателство, са достатъчно подробни и точни, за да позволят да се приеме, че забраната за кумулиране, произтичаща от разглеждания национален закон, има за цел прилагането на този меморандум и на това решение и вследствие на това — на правото на Съюза по смисъла на член 51, параграф 1 от Хартата. Поради това последната е приложима към спора в главното производство (т. 48).

Решение от 7 ноември 2019 г., UNESA и др. (С-80/18—С-83/18, EU:C:2019:934)

Споровете в главните производства са относно законосъобразността на някои испански данъци върху ядрената енергия, оспорена от дружества, произвеждащи ядрена енергия. Tribunal Supremo (Върховен съд, Испания), сезиран със споровете, отправя до Съда запитване относно съвместимостта на уредбата, предвиждаща тези данъци, с правото на Съюза. По същество запитващата юрисдикция иска да установи по-конкретно дали разглежданата правна уредба е в съответствие с принципа „замърсителят плаща“, предвиден в член 191, параграф 2 ДФЕС, с член 20 („Равенство пред закона“) и член 21 („Недискриминация“) от Хартата, както и с Директиви 2005/89²¹ и 2009/79²², като се има предвид, че предприятията производство на ядрена енергия понасят особено голяма част от съответните данъци в сравнение с останалите предприятия от електроенергийния сектор.

Най-напред, по въпроса относно съвместимостта на разглежданата национална уредба с член 191, параграф 2 ДФЕС и Директива 2005/89, Съдът отбелязва, на първо място, че принципът „замърсителят плаща“, предвиден в член 191, параграф 2 ДФЕС, не може да се приложи в главните производства, тъй като тази разпоредба не се привежда в действие нито с Директива 2009/72, нито с Директива 2005/89. На второ място, относно приложимостта на Директива 2005/89 Съдът отбелязва, че преюдициалните запитвания

20 Решение 2009/459/ЕО на Съвета от 6 май 2009 година за предоставяне на средносрочна финансова помощ от страна на ЕС на Румъния (ОВ L 150, 2009 г., стр. 8).

21 Директива 2005/89/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 18 януари 2006 година относно мерки за гарантиране сигурност на доставките на електрическа енергия и инфраструктурните инвестиции (ОВ L 33, 2006 г., стр. 22; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 51, стр. 309).

22 Директива 2009/72/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 13 юли 2009 година относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и за отмяна на Директива 2003/54/ЕО (ОВ L 211, 2009 г., стр. 55).

не съдържат всички обстоятелства, посочени в член 94, буква в) от неговия процедурен правилник, поради което приема, че тази липса на информация не му позволява да се произнесе по приложимостта на членове 20 и 21 от Хартата. В тази връзка той припомня, че член 51, параграф 1 от Хартата потвърждава постоянната практика на Съда, съгласно която основните права, гарантирани в правния ред на Съюза, трябва да се прилагат във всички случаи, уреждани от правото на Съюза, но не и извън тези случаи. В този смисъл когато дадено правно положение не попада в приложното поле на правото на Съюза, Съдът няма компетентност да го разгледа и посочените разпоредби на Хартата сами по себе си не биха могли да учредят такава компетентност. В случая приложимостта на членове 20 и 21 от Хартата би могла да се констатира само ако член 191, параграф 2 ДФЕС или Директива 2005/89 бяха приложими. Тъй като обаче не се установява, че посочените разпоредби могат да се приложат в споровете, предмет на главните производства, той обявява за недопустим въпроса за тълкуването на членове 20 и 21 от Хартата във връзка с посочените разпоредби (т. 30 и 35—40).

На следващо място, относно приложимостта на Директива 2009/72 Съдът припомня, че принципът на недопускане на дискриминация, предвиден в член 3, параграф 1 от нея, обвързва държавите членки само когато разглежданото национално положение попада в приложното поле на правото на Съюза. Като отбелязва, че в случая разглежданите положения са изцяло вътрешни и съответните налози са данъчни мерки, Съдът приема, след като Директива 2009/72 не представлява мярка относно сближаването на данъчните разпоредби на държавите членки, че принципът на недопускане на дискриминация, предвиден в член 3, параграф 1 от нея, не се прилага по отношение на оспорената национална правна уредба. При това положение Съдът постановява, че след като в акта за преюдициално запитване не е уточнен никакъв друг акт от правото на Съюза, който националната правна уредба да прилага, няма как да се счита, че с приемането на тази уредба Кралство Испания е приложило правото на Съюза. Поради това Съдът приема, че няма компетентност да отговори на въпросите, свързани с тази директива, с които се иска тълкуване на членове 20 и 21 от Хартата (т. 47, 48, 51 и 53).

Определение от 7 септ еври 2017 г., Demarchi Gino (C-177/17 и C-178/17, EU:C:2017:656)

Спорът в главното производство се води между кредитори по две отделни производства по несъстоятелност, от една страна, и Ministero della Giustizia (Министерство на правосъдието, Италия), от друга, относно плащането на суми, дължими от министерството като справедливо обезщетение за продължителността на съдебните производства. Всъщност поради прекомерната продължителност на въпросните производства кредиторите предявяват иски за обезщетение за претърпените вреди пред Corte d'appello di Torino (Апелативен съд Торино, Италия) съгласно италианския закон. Този съд уважава исковите им. След това те предявяват пред запитващата юрисдикция искания за принудително изпълнение на задълженията на съответната публична администрация съобразно вече влезлите в сила съдебни решения. Тъй като обаче не са изпълнили предвидените в италианския закон задължителни сложни административни формалности, запитващата юрисдикция се оказва длъжна да обяви исканията им за недопустими.

Тъй като се съмнява в съвместимостта на въвеждащия тези формалности италиански закон със закрепеното в Хартата право на справедлив съдебен процес, запитващата

юрисдикция моли Съда да установи дали принципът, предвиден в член 47 („Право на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес“), параграф 2 от Хартата, във връзка с членове 67 ДФЕС, 81 ДФЕС и 82 ДФЕС, допуска национална правна уредба, която изисква от лица, претърпели вреди поради прекомерната продължителност на съдебно производство по материя, попадаща в областта на съдебното сътрудничество, да извършат редица сложни действия от административен характер, за да получат справедливото обезщетение, което държавата е осъдена да им плати, без да могат междуременно да предприемат съдебни изпълнителни действия и без да могат впоследствие да предявят иск за вреди във връзка със забавеното плащане.

Съдът припомня практиката си, че основните права на Съюза са неприложими по отношение на национална уредба, когато разпоредбите на Съюза в съответната област не възлагат каквото и да било задължение на държавите членки във връзка с разглежданото в главното производство правоотношение. За конкретния случай Съдът отбелязва, че разпоредбите на Договора за функционирането на ЕС, посочени от запитващата юрисдикция (а именно членове 81 ДФЕС и 82 ДФЕС), не възлагат на държавите членки конкретни задължения относно събирането на сумите, дължими от държавата като справедливо обезщетение за прекомерната продължителност на съдебно производство и действащото право на Съюза не съдържа никаква конкретна правна уредба в тази област. По различните разгледани критерии Съдът стига до извода, че не е от компетентността му да отговори на въпроса за запитващата юрисдикция (т. 21—25, 28 и 29 и диспозитива).

2.1.2. Въпросът за противопоставимостта на някои разпоредби на Хартата между частноправни субекти

Решения от 6 ноември 2018 г. (голям съст ав), Bauer и Willmeroth (C-569/16 и C-570/16, EU:C:2018:871), и Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften (C-684/16, EU:C:2018:874)

По трите казуса, поради неизползван платен годишен отпуск преди прекратяването на съответните трудови правоотношения, съответните бивши работодателите отказват да изплатят парично обезщетение на наследниците на съответните работници, от една страна, и на съответния работник, от друга страна, за неизползван платен годишен отпуск. По първото дело (Bauer и Willmeroth, Си C-570/16) г-жа Bauer и г-жа Broßonn искат съответно от град Вупертал и от г-н Willmer-569/16 oth, в качеството им на бивши работодатели на починалите им съпрузи, да получат от парично обезщетение за неизползвания платен годишен отпуск от починалите съпрузи преди смъртта им. По второто дело (Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften, C-684/16), г-н Shimizu, бивш служител на дружество Max-Planck, иска от последното изплащането на обезщетение за неизползваните дни отпуск преди прекратяването на трудовото правоотношение между тях. В съответствие с приложимите национални разпоредби правото на платен годишен отпуск на работника се погасява със смъртта му или когато по време на своето трудово правоотношение работникът не е поискал да ползва платен годишен отпуск през референтния период, за който той се отнася. При това положение правото на платен годишен отпуск не може да се преобразува в право на парично обезщетение.

Сезиран с тези няколко спора, Bundesarbeitsgericht (Федерален трудов съд, Германия), иска по-специално да установи, по всяко от делата, дали при невъзможност национална правна уредба като разглежданата по тези дела да се тълкува по начин, който да гарантира съответствието ѝ с член 7 от Директива 2003/88²³ и член 31 („Право на платен годишен отпуск“), параграф 2 от Хартата, на посочените разпоредби от правото на Съюза трябва да се признае директен ефект, в резултат от което националният съд би бил задължен да остави тази национална правна уредба без приложение. Освен това запитващата юрисдикция иска да установи дали тази последица да не се прилага разглежданата правна уредба може да настъпи в спор между два частноправни субекта както по делата Willmeroth (C-570/16) и Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften (C-304/16).

Тези дела повдигат два въпроса, свързани с приложното поле на Хартата.

В този смисъл най-напред, във връзка с преценката дали е налице национална мярка за прилагане на правото на Съюза, Съдът подчертава особеното значение на правото на платен годишен отпуск не само като принцип на социалното право на Съюза, но и тъй като е изрично прогласено в член 31, параграф 2 от Хартата. В тази връзка, като припомня, че основните права, гарантирани в правния ред на Съюза, трябва да се прилагат във всички случаи, уреждани от правото на Съюза, Съдът приема, че след като с разглежданата по различните дела национална правна уредба (отчасти обща за двете съдебни решения) се транспонира Директива 2003/88, член 31, параграф 2 от Хартата следва да се приложи по тези дела.

На следващо място Съдът се произнася относно обхвата на член 31, параграф 2 от Хартата. По-конкретно той следва да уточни дали е възможно частноправни субекти пряко да противопоставят тази разпоредба както на публичен, така и на частноправен работодател, с цел националният съд да не приложи спорната национална правна уредба по всяко от делата, и от друга страна, евентуално, да гарантира, че наследниците на починалия работник или пък съответният работник няма да бъдат лишени от парично обезщетение за придобит, но неползван годишен отпуск, като осъди съответния бивш работодател да изплати обезщетението.

По този въпрос Съдът най-напред отбелязва, че като предвижда императивно, че „всеки работник“ има „право“ „на платен годишен отпуск“, член 31, параграф 2 от Хартата отразява основния принцип на социалното право на Съюза, отклонение от който се допуска само при спазване на стриктните условия, предвидени в член 52, параграф 1 от нея, и по-специално при спазване на основното съдържание на правото на платен годишен отпуск. Така, позовавайки се на решение Egenberger²⁴, Съдът утвърждава, че правото на платен годишен отпуск, прогласено в член 31, параграф 2 от Хартата, що се отнася и до самото му съществуване, има едновременно императивен и безусловен характер, тъй като всъщност не е необходимо да бъде конкретизирана от разпоредбите на правото на Съюза или на националното право, които трябва само да уточнят

23 Директива 2003/88/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 ноември 2003 година относно някои аспекти на организацията на работното време (ОВ L 299, 2003 г., стр. 9; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 7, стр. 3). По-конкретно член 7 от тази директива урежда правото на всеки работник на платен годишен отпуск от най-малко четири седмици.

24 [Решение от 17 април 2018 г., Egenberger \(C-414/16, EU:C:2018:257\)](#).

конкретната продължителност на годишния отпуск. Така Съдът стига до извода, че тази разпоредба е достатъчна сама по себе си, за да породи право за работниците, на което те могат да се позовават в това му качество при спор между тях и работодателя им във връзка с положение, обхванато от правото на Съюза и поради това попадащо в приложното поле на Хартата. С оглед на това Съдът уточнява, че що се отнася до положенията, които попадат в приложното поле на Хартата, член 31, параграф 2 от нея има по-конкретно за последица, че националният съд трябва да не приложи национална правна уредба като разглежданата в двете решения (Bauer и Willmeroth, C-569/16 и C-570/16, т. 84—86) (Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften, C-684/16, т. 73—75).

По-нататък, що се отнася до действието на член 31, параграф 2 от Хартата по отношение на работодатели, частноправни субекти, Съдът отбелязва, че макар член 51, параграф 1 от Хартата да уточнява, че нейните разпоредби се отнасят за институциите, органите, службите и агенциите на Съюза при зачитане на принципа на субсидиарност, както и за държавите членки, единствено когато те прилагат правото на Съюза, посоченият член 51, параграф 1 обаче не повдига въпроса дали такива частноправни субекти могат евентуално да бъдат пряко задължени да спазват определени разпоредби от Хартата и поради това разпоредбата не може да се тълкува в смисъл, че систематично изключва такава възможност. Въз основа на това Съдът стига до извода, че ако не е възможно национална правна уредба като разглежданата по различните дела да се тълкува така, че да се осигури нейното съответствие с член 7 от Директива 2003/88 и с член 31, параграф 2 от Хартата, националният съд трябва също да гарантира, че наследниците на починалия работник или съответният работник няма да бъдат лишени от парично обезщетение за придобит, но непозван отпуск, за което отговаря съответният бивш работодател. Такова задължение за националната юрисдикция произтича от член 7 от Директива 2003/88 и член 31, параграф 2 от Хартата, когато спорът е между частноправен субект и работодател, който е публичен орган, и от втората от тези разпоредби, когато спорът е между частноправен субект и работодател, който има качеството на частноправен субект (решение Bauer и Willmeroth, C-569/16 и C-570/16, т. 87—92 и т. 2 от диспозитива)²⁵ (решение Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften, C-684/16, т. 76—81 и т. 2 от диспозитива)²⁶.

2.2. Накърняване или ограничаване на гарантирано в Съюза право или отнемане на възможността за действителното му упражняване

Решение от 30 април 2014 г., Pflieger и др. (C-390/12, EU:C:2014:281)

Това дело е свързано с четири спора, общото между които е фактът, че след проверки на различни места в Австрия са иззети игрални автомати, за които е прието, че са били използвани за организирането на забранени хазартни игри. Всъщност автоматите се експлоатират без предварително разрешение от административните органи, каквото се

²⁵ Това решение е представено в Годишния доклад за 2018 г., стр. 18.

²⁶ Това решение е представено в Годишния доклад за 2018 г., стр. 17 и 18.

изисква съгласно австрийския федерален закон за хазартните игри (Glücksspielgesetz, BGBl. 620/1989).

Сезираният с тези спорове Unabhängiger Verwaltungssenat des Landes Oberösterreich (Независим административен съд на провинция Горна Австрия, Австрия) отправя запитване до Съда за съвместимостта на този режим със свободното предоставяне на услуги, гарантирано от член 56 ДФЕС, както и с членове 15—17, 47 и 50 от Хартата. Всъщност той в частност смята, че австрийските власти не са доказали нито че през меродавния период свързаната с хазарта престъпност и/или пристрастяване в действителност представлява(т) съществен проблем, нито че действителната цел на монополния режим върху хазарта е борба срещу престъпността и защита на участниците в игрите, а не просто максималното увеличаване на приходите на държавата.

В производството пред Съда редица национални правителства поддържат, че Хартата е неприложима в случая, тъй като областта на хазартните игри не е хармонизирана и съответно с националните правни уредби в тази област не се прилага правото на Съюза по смисъла на член 51, параграф 1 от Хартата.

В това отношение Съдът постановява, че когато се установи, че национална правна уредба може да възпрепятства упражняването на една или повече основни свободи, гарантирани от Договора, а държавата членка обяснява това с императивни съображения от общ интерес, предвидените в правото на Съюза изключения, с които се обосновава тази пречка, може да се приложат към въпросната уредба само доколкото това съответства на основните права, за чието спазване следи Съдът. Според Съда това изискване за съответствие с основните права очевидно попада в приложното поле на правото на Съюза и следователно в това на Хартата. Затова въвеждането на предвидено от правото на Съюза изключение от държава членка, за да обоснове възпрепятстването на основна свобода, гарантирана от Договора, трябва да се приеме за „прилагане на правото на Съюза“ по смисъла на член 51, параграф 1 от Хартата.

Следователно в конкретния случай Хартата е приложима. Всъщност установеният в Австрия режим в областта на хазартните игри определено съставлява ограничение на свободното предоставяне на услуги, гарантирано от член 56 ДФЕС. Освен това за обосноваване на този режим са изтъкнати целите за защита на участниците в игрите и за борба със свързаната с игрите престъпност, цели, които съставляват императивни съображения от общ интерес, признати в практиката на Съда като годни да обосноват ограничения на основните свободи в сектора на хазарта. В случая Съдът приема, че проверката на произтичащото от разглежданата национална уредба ограничение от гледна точка на член 56 ДФЕС покрива и евентуалните ограничения за упражняването на правата и свободите, предвидени в Хартата, поради което заключава, че не е необходима отделна проверка в това отношение (т. 35, 36, 39, 42 и 60)²⁷.

27 Това решение е представено в Годишния доклад за 2014 г., стр. 37.

Решения от 13 септ ември 2016 г. (голям съст ав), Rendón Marín (C-165/14, EU:C:2016:675) и CS (C-304/14, EU:C:2016:674)

Двама граждани на трети спрямо Съюза страни са осъждани и поради това на единия е отказано разрешение за пребиваване, а на другия е издадено решение за експулсиране от органите на приемащата ги държава членка, на която са граждани ненавършилите им пълнолетие деца, граждани на Съюза, по отношение на които те упражняват родителските права. Жалбоподателят по първото дело (Rendón Marín, C-165/14) е баща на две ненавършили пълнолетие деца, момче с испанско гражданство и момиче с полско гражданство, по отношение на които той единствен упражнява родителските права и които винаги са живели в Испания. Заинтересована по второто дело (CS, C-304/14) е майката на дете с британско гражданство, което живее с нея в Обединеното кралство и по отношение на което тя единствена упражнява родителските права.

Сезираните с тези спорове запитващи юрисдикции (съответно Tribunal Supremo (Върховен съд, Испания) и Upper Tribunal (Второинстанционен административен съд, Обединеното кралство) молят Съда да определи дали наличието на предходни осъждания е достатъчно само по себе си, за да обоснове отказа да се предостави право на пребиваване или експулсирането на гражданин на трета спрямо Съюза страна, който сам упражнява родителските права по отношение на ненавършил пълнолетие гражданин на Съюза.

Съдът най-напред пояснява, че Директива 2004/38 относно свободното движение и пребиваване на гражданите на Съюза и членовете на техните семейства²⁸ се прилага само по отношение на гражданите на Съюза и членовете на техните семейства, които се движат или пребивават в държава членка, различна от тази, на която са граждани. Затова в двата разглеждани случая единствено жалбоподателят по първото дело и полската му дъщеря могат да ползват право на пребиваване по силата на тази директива. Макар че Директивата се прилага само по отношение на едното от децата, все пак по силата на член 20 ДФЕС и поради самия факт, че имат статут на граждани на Съюза, и трите деца, до които се отнасят двете дела, могат да се позовават на свързаните с този статут права (които включват в частност правото на движение и пребиваване на територията на държавите членки).

По-нататък Съдът припомня, че съществуват някои много особени случаи, при които, въпреки че не се прилагат разпоредбите на вторичното право относно правото на пребиваване на граждани на трети държави и въпреки че съответният гражданин на Съюза не се е възползвал от свободата си на движение, на гражданина на трета държава, член на семейството на този гражданин на Съюза, все пак трябва да се признае право на пребиваване, тъй като в противен случай полезното действие на гражданството на Съюза би било накърнено, ако в резултат от отказа да се признае такова право посоченият гражданин на Съюза се окаже фактически принуден да напусне територията на Съюза като

28 Директива 2004/38/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно правото на граждани на Съюза и на членове на техните семейства да се движат и да пребивават свободно на територията на държавите членки, за изменение на Регламент (ЕИО) № 1612/68 и отменяща Директиви 64/221/ЕИО, 68/360/ЕИО, 72/194/ЕИО, 73/148/ЕИО, 75/34/ЕИО, 75/35/ЕИО, 90/364/ЕИО, 90/365/ЕИО и 93/96/ЕИО (ОВ L 158, 2004 г., стр. 77; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 7, стр. 56).

цяло и по този начин бъде лишен от възможността действително да се ползва от най-съществената част от правата, които му предоставя този статут. Според Съда за тези случаи е характерно, че макар да се уреждат от нормативни актове, чието приемане по принцип е от компетентността на държавите членки — а именно от нормативните актове относно правото на влизане и пребиваване на гражданите на трети държави извън приложното поле на разпоредбите на вторичното право — те все пак са неразривно свързани със свободата на движение и пребиваване на гражданин на Съюза, което не допуска на посочените граждани на трети държави да бъде отказано право на влизане и пребиваване в държавата членка, в която пребивава гражданинът на Съюза, за да не бъде накърнена тази свобода. Затова Съдът стига до извода, че в качеството си на граждани на Съюза трите деца по двете разглеждани дела се ползват с правото свободно да се движат и да пребивават на територията на Съюза и че съответно всяко ограничение на това право попада в приложното поле на правото на Съюза. Според Съда, ако родителите — граждани на трети спрямо Съюза страни, се окажат длъжни да напуснат територията на Съюза, вследствие от това може потенциално да напуснат и децата, поради което в двата разглеждани случая има риск трите деца да бъдат лишени от възможността действително да упражняват най-съществената част от правата, които им предоставя статутът им на граждани на Съюза. Затова двата случая попадат в приложното поле на правото на Съюза.

Накрая в двете решения Съдът постановява, че член 20 ДФЕС не засяга възможността държавите членки да се позоват на изключение, свързано по-специално с поддържането на обществения ред и опазването на обществената сигурност. Той обаче посочва и че доколкото двата разглеждани случая попадат в приложното поле на правото на Съюза, при преценката на тези случаи запитващите юрисдикции трябва да вземат предвид правото на зачитане на личния и семейния живот, прогласено с член 7 от Хартата, който трябва да се разглежда във връзка със задължението за отчитане на висшия интерес на детето, признат в член 24, параграф 2 от Хартата (решение *Rendón Marín*, C-165/14, т. 74—81 и 85) (решение *CS*, C-304/14, т. 29—33, 36 и 48).

Решение от 18 юни 2020 г. (голям съст ав), Комисия/ Унгария (Прозрачност при сдружаване) (C-78/18, EU:C:2020:476)

През 2017 г. Унгария приема закон, който представя като целящ гарантирането на прозрачността на гражданските организации, които получават дарения от чужбина (Закон №LXXVI от 2017 г. за прозрачността на организациите, които получават финансова подкрепа от чужбина). Съгласно този закон всяка такава организация трябва да се регистрира пред унгарски съд като „организация, получаваща чуждестранна подкрепа“, когато размерът на получените от нея за една година дарения с произход от други държави членки или трети страни надхвърли определен праг. При регистрацията трябва да се посочат по-специално имената на дарителите, чиято подкрепа достига или надхвърля сумата от 500 000 HUF (приблизително 1400 EUR), както и точният размер на подкрепата. След това информацията се публикува на обществено и безплатно достъпна електронна платформа. Освен това съответната гражданска организация е длъжна на началната страница на уебсайта си, както и във всички свои публикации да се обозначава като „организация, получаваща чуждестранна подкрепа“.

Комисията упреква Унгария, че не е изпълнила задълженията си по член 63 ДФЕС (установяващ свободното движение на капитали), както и по член 7 („Защитане на личния и семейния живот“), член 8 („Защита на личните данни“) и член 12 („Свобода на събранията и сдруженията“) от Хартата, като с приемането на посочения закон налага подобни задължения за регистриране, деклариране и оповестяване на някои категории организации на гражданското общество, получаващи чуждестранна подкрепа над определен праг, и като предвижда възможност за прилагане на санкции на неспазващите тези задължения организации. В подкрепа на посочената уредба от своя страна Унгария изтъква различни цели за увеличаване на прозрачността при финансирането на организации на гражданското общество, за защита на общественения ред и обществената сигурност чрез борба срещу изпирането на пари, финансирането на тероризма и организираната престъпност.

Относно приложимостта на Хартата Съдът припомня, че когато държава членка твърди, че дадена мярка, която е приела и която ограничава основна свобода, гарантирана с Договора за функционирането на ЕС, е обоснована с оглед на Договора или на признато от правото на Съюза императивно съображение от общ интерес, то тази мярка трябва да се приеме за прилагане на правото на Съюза по смисъла на член 51, параграф 1 от Хартата и следователно трябва да бъде в съответствие със закрепените в нея основни права (т. 101).

В случая Съдът констатира, че разглежданата правна уредба представлява ограничение на свободата на движение на капитали, забранено от член 63 ДФЕС, и Унгария се позовава на съображение от общ интерес, както и на съображения, посочени в член 65 ДФЕС, за да обоснове това ограничение. Поради това разпоредбите от този закон трябва да са в съответствие с Хартата, което означава, че не трябва да предвиждат ограничения на закрепени в Хартата права и свободи, или ако предвиждат такива, те да са обосновани с оглед на изискванията по член 52, параграф 1 от Хартата. Съдът постановява, че следва да провери дали посочените разпоредби ограничават правата, защитени с членове 7, 8 и 12 от Хартата и, ако това е така, дали все пак са обосновани (т. 102—104).

Решение от 6 окт омври 2020 г. (голям съст ав), Комисия/Унгария (Висше образование) (С-66/18, EU:C:2020:792)

Комисията упреква Унгария, че не е изпълнила задълженията си, по-специално по член XVII от Общото споразумение за търговията с услуги (наричано по-нататък „ГАТС“) ²⁹, членове 49 ДФЕС и 56 ДФЕС и по член 13 („Свобода на изкуствата и науките“), член 14, параграф 3 („Свобода да се създават учебни заведения“) и член 16 („Свобода на стопанската инициатива“) от Хартата, като обвързва упражняването в Унгария на дейност по предоставяне на обучение, за което се издават дипломи, от чуждестранни висши

29 Общото споразумение за търговията с услуги представлява приложение към Споразумението за създаване на световната търговска организация (СТО). Споразумението за създаване на СТО е подписано и впоследствие одобрено от Съюза на 22 декември 1994 г. с Решение 94/800/ЕО (ОВ L 336, 1994 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 11, том 10, стр. 3). Член XVII от ГАТС, озаглавен „Национално третиране“, предвижда в параграф 1, че „[в]сяка страна членка следва да предоставя на услугите и на доставчиците на услуги от всяка друга страна членка в секторите, вписани в нейния списък и при отчитане на условията и ограниченията, предвидени в него, третиране не по-малко благоприятно за всички мерки, засягащи предлагането на услуги, от предоставеното на собствените ѝ подобни услуги и доставчици на услуги“.

учебни заведения, установени извън Европейското икономическо пространство, с двете условия унгарското правителство и правителството на държавата, където е седалището на съответното учебно заведение, да са сключили международно споразумение и тези учебни заведения да предлагат висше образование в държавата, в която е седалището им. За да оправдае тази правна уредба, с която се прилага член XVII от ГАТС, Унгария изтъква по-специално съображения от обществен интерес, свързан с предпазването от измамни практики от страна на висшите учебни заведения и с необходимостта от осигуряване на висококачествено висше образование.

Във връзка с прилагането на разпоредбите на Хартата Съдът припомня, че що се отнася до действията на държавите членки, приложното поле на Хартата е определено в текста член 51, параграф 1, който посочва, че разпоредбите на Хартата се отнасят за държавите членки единствено „когато те прилагат правото на Съюза“. В тази връзка Съдът отбелязва, че ГАТС е част от правото на Съюза. Поради това, от една страна, когато държавите членки изпълняват произтичащи от ГАТС задължения, трябва да се счита, че те прилагат правото на Съюза по смисъла на член 51, параграф 1 от Хартата. Съдът припомня, от друга страна, че когато държава членка твърди, че дадена мярка, която е приела и която ограничава основна свобода, гарантирана с Договора за функционирането на ЕС, е обоснована с оглед на признато от правото на Съюза императивно съображение от общ интерес, то тази мярка трябва да се приеме за прилагане на правото на Съюза по смисъла на член 51, параграф 1 от Хартата и следователно трябва да бъде в съответствие със закрепените в нея основни права. Поради това Съдът приема, че спорните мерки трябва да бъдат в съответствие със закрепените в Хартата основни права. Тъй като вече е констатирал, че Унгария се позовава на цели от общ интерес, за да оправдае тези ограничения, Съдът посочва, че следва да се установи дали тези мерки ограничават посочените от Комисията основни права, и ако това е така, дали при все това те са обосновани по силата на изложените от Унгария съображения (т. 212—216).

III. Дела, по които запитващата юрисдикция не установява наличието на връзка с правото на Съюза

Решение от 8 май 2014 г., *Pelckmans Turnhout* (C-483/12, EU:C:2014:304)

Спорът в главното производство се води по повод на искане на белгийско дружество с дейност в областта на градинарството да се преустанови практиката на редица негови конкуренти да отварят магазините си седем дни в седмицата, въпреки че белгийският закон ги задължава да имат един почивен ден седмично. Конкументните дружества пък поддържат, че тази правна уредба е в противоречие с правото на Съюза.

Сезираният с делото *Rechtbank van koophandel te Antwerpen* (Търговски съд Антверпен, Белгия) отправя, от една страна, преюдициални въпроси до Съда (за отговора на тези въпроси вж. определение от 4 октомври 2012 г., *Pelckmans Turnhout*, C-559/11, EU:C:2012:615), и от друга, въпрос за конституционност до *Grondwettelijk Hof*

(Конституционен съд, Белгия). Конституционният съд също решава да сезира Съда. Всъщност, доколкото спорната правна уредба предвижда изключения и не се прилага за всички търговци, тази юрисдикция се съмнява в съвместимостта ѝ с принципите на равенство и недискриминация, закрепени в частност в членове 20 и 21 от Хартата. Затова тя моли Съда да тълкува тези членове в светлината на член 15 („Свобода при избор на професия и право на труд“) и член 16 („Свобода на стопанската инициатива“) от Хартата, както и в светлината на членове 34—36 ДФЕС (относно свободното движение на стоки) и членове 56 ДФЕС и 57 ДФЕС (относно свободното предоставяне на услуги).

Съдът постановява, че в случая няма компетентност да тълкува цитираните разпоредби на Хартата. За да стигне до този извод, той най-напред припомня, че съгласно член 94, буква в) от Процедурния правилник в преюдициалното запитване трябва да се изложат причините, поради които запитващата юрисдикция има въпроси относно тълкуването или валидността на някои разпоредби на правото на Съюза, както и установената от нея връзка между тези разпоредби и съответното национално законодателство. Това изложение, подобно на изложението на релевантните факти, изисквано от член 94, буква а) от този правилник, всъщност трябва да позволи на Съда да провери, освен допустимостта на преюдициалното запитване, и своята компетентност да отговори на поставения въпрос. В конкретния случай обаче Съдът констатира, че актът за преюдициално запитване не съдържа никакви конкретни данни, позволяващи да се приеме, че обсъжданото в главното производство правоотношение попада в обхвата на правото на Съюза — необходимо условие, за да може дадена държава членка да иска тълкуване на Хартата. Всъщност според Съда в акта за преюдициално запитване изобщо не е установено спорът да има връзка с някоя от посочените от запитващата юрисдикция хипотези, предвидени в разпоредбите на Договора (т. 16, 20, 22, 23, 26 и 27 и диспозитивът).

Определение от 15 май 2019 г., Corte dei Conti и др. (C-789/18 и C-790/18, непубликувано, EU:C:2019:417)

Споровете, предмет на главните производства, са по жалби на двама членове на Corte dei Conti (Сметна палата („СП“), Италия), които, освен заплата в това качество, получават и възнаграждение за предходна дейност в служба на държавни организации. Заплатата им като членове на СП е намалена, тъй като добавена към възнаграждението, надвишава максималния размер, предвиден в разглежданата национална уредба.

Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Областен административен съд Лацио, Италия), сезиран със споровете, иска да установи съвместимостта на тази уредба с редица разпоредби от Договора за ЕС и от Договора за функционирането на ЕС, с член 15 („Свобода при избор на професия и право на труд“), член 20 („Равенство пред закона“), член 21 („Недискриминация“) и член 31 („Справедливи и равни условия на труд“) от Хартата, както и с членове 3, 5—7, 10 и 15 от Европейския стълб на социалните права. Запитващата юрисдикция отбелязва, че не може да се изключи възможността граждани на други държави членки да попаднат под действието на посочената национална уредба в рамките на заетост извън публичната власт.

Припомняйки изискванията относно съдържанието на преюдициалните запитвания, предвидени по-специално в член 94 от неговия процедурен правилник, Съдът най-напред отбелязва, че изглежда всички обстоятелства по споровете в главните производства са настъпили в рамките на една държава членка. На следващо място Съдът счита, че член 45 ДФЕС не поражда права за жалбоподателите в главните производства, тъй като тази разпоредба не се прилага за заетостта в публичната администрация или за дейности без никаква връзка с положение, предвидено в правото на Съюза, в което всички обстоятелства настъпват в рамките само на една държава членка. Като констатира, че запитващата юрисдикция не сочи, въпреки чисто вътрешния им характер, по какъв начин споровете имат връзка с разпоредбите на Договора за функционирането на ЕС относно свободното движение на работници, която би направила исканото тълкуване по реда на преюдициалното производство необходимо за разрешаването на тези спорове, Съдът приема също, че запитващата юрисдикция не уточнява нито причините, поради които има въпроси относно тълкуването на разпоредби от Договора за ЕС, от Договора за функционирането на ЕС и Европейския стълб на социалните права, нито установената от нея връзка между тези разпоредби и националното законодателство, приложимо в отнесените пред нея спорове.

Накрая, във връзка с разпоредбите на Хартата, визирани в преюдициалните въпроси, Съдът припомня постоянната си практика, в съответствие с която, когато дадено правоотношение не попада в приложното поле на правото на Съюза, Съдът няма компетентност да го разгледа и евентуално посочените разпоредби на Хартата сами по себе си не биха могли да учредят такава компетентност. Поради това, тъй като нито член 45 ДФЕС, нито останалите посочените в преюдициалните въпроси разпоредби са приложими, Съдът стига до извода, че споровете не са във връзка с национална уредба, с която се прилага правото на Съюза по смисъла на член 51, параграф 1 от Хартата, поради което обявява преюдициалните запитвания за недопустими (т. 17—22, 24 и 26—30 и диспозитивът).

Определение от 30 април 2020 г., Марвик-Пъстрогор и Родес - 08 (С-818/19 и С-878/19, непубликувано, EU:С:2020:314)

В споровете, предмет на главните производства, две български дружества, произвеждащи енергия от възобновяеми източници, предявяват иски срещу българската държава за връщане на такса за производството на енергия от възобновяеми източници. В действителност уредбата на посочената такса е била обявена за противоконституционна от българския Конституционен съд. В подкрепа на исканията си ищците сочат, че таксата е била въведена в нарушение на правото на Съюза, и по-специално на Директива 2009/28³⁰, на член 16 („Свобода на стопанската инициатива“) и на член 17 („Право на собственост“) от Хартата.

Запитващите юрисдикции, Върховен касационен съд (България) по дело Марвик-Пъстрогор (С-818/19) и Софийски районен съд (България) по дело Родес - 08 (С-878/19),

³⁰ Директива 2009/28/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2009 година за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и за изменение и впоследствие за отмяна на директиви 2001/77/ЕО и 2003/30/ЕО (ОВ L 140, 2009 г., стр. 16).

като отбелязват, че българският Конституционен съд е проверил единствено конституционносъобразността на таксата, но не и съвместимостта ѝ с правото на Съюза, отправят до Съда запитвания, за да установят дали правото на Съюза трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, която въвежда такса за производството на енергия от възобновяеми източници.

Най-напред, във връзка с тълкуването на Директива 2009/28, Съдът посочва, от една страна, че нейните разпоредби не забраняват на държавите членки да наложат такса за производството на енергия от възобновяеми източници. От друга страна, Съдът отбелязва, че тъй като посочената директива не представлява мярка за сближаване на данъчните разпоредби на държавите членки, тя не би могла да се прилага към национална правна уредба, която въвежда подобна такса.

На следващо място, относно тълкуването на Хартата, Съдът припомня, че нейните разпоредби се отнасят за държавите членки единствено когато те прилагат правото на Съюза. Действително, съгласно постоянната съдебна практика, основните права, гарантирани в правния ред на Съюза, трябва да се прилагат във всички случаи, уреждани от правото на Съюза, но не и извън тези случаи. В този смисъл, когато дадено правно положение не попада в приложното поле на правото на Съюза, Съдът няма компетентност да го разгледа и евентуално посочените разпоредби на Хартата сами по себе си не биха могли да учредят такава компетентност. Поради това Съдът уточнява, че приложимостта на членове 16 и 17 от Хартата по споровете, предмет на главните производства, може да бъде констатирана само ако посочени от запитващите юрисдикции разпоредби от правото на Съюза, различни от тези на Хартата, са приложими по тези спорове. В случая, на първо място, разглежданите положения са изцяло вътрешни, тъй като от тях отсъства какъвто и да е презграничен елемент. На второ място, Директива 2009/28 не е приложима към разглежданата национална правна уредба. При това положение, след като в актовете за преюдициално запитване не е уточнен никакъв друг акт от правото на Съюза, който тази правна уредба да прилага, Съдът постановява, че няма как да се счита, че Република България е приложила правото на Съюза по смисъла на член 51, параграф 1 от Хартата. Поради това Съдът приема, че е очевидно некомпетентен да отговори на преюдициалните въпроси, доколкото се отнасят до тълкуването на членове 16 и 17 от Хартата (т. 45, 50—53, 55—58 и 60 и т. 2 от диспозитива).